

Vänsterpartiet Gnesta

Ändringsbudget - Gnesta kommun Förslag till ändringar i Framtidsplan 2022-2024

Vänsterpartiet Gnesta välkomnar att den styrande majoriteten väljer att satsa på särskilt boende och utöka socialnämndens ram, efter de senaste årens felbudgeteringar och återkommande underskott. Vänsterpartiet välkomnar också en tydlig avsiktsförklaring från den styrande majoriteten att ta itu med den kraftigt försenade miljö- och hållbarhetsplanen.

Vi ser dock att budgetförslaget innehåller stora brister och en hel del oklarheter, och risken är stor att budgeten återigen visar sig vara orealistisk.

Verksamheterna kompenseras för löneökningar och stigande hyror, men inte för övriga prisökningar. Detta får särskilt stora konsekvenser för Barn- och utbildningsnämnden. Medan SKR:s prisindex för kommunal verksamhet förutser kostnadsökningar på 2,1% får till BoU bara drygt 1% i höjd ram, utöver de nya satsningar som presenteras i budgeten. Detta innebär ett inbyggt besparingskrav på flera miljoner som borde redovisas. Läromedel, skolmat och andra nödvändiga inköp tenderar inte att bli billigare med tiden utan tvärtom.

För Barn- och utbildningsnämndens del är vi också bekymrade över att det beräknade underskottet för 2021 på drygt en miljon hade varit betydligt större om det inte vore för tillfälliga positiva effekter. Det gäller bland annat det statliga stödet för sjuklönekostnader som avslutades den 1 oktober, pengar från skolmiljarden, lägre kostnader för skolmat och avsaknaden av verksamhet på Träffpunkten. Lönekostnaderna är samtidigt hela 5 miljoner över budget. Dessa obudgeterade kostnader riskerar att följa med in i 2022 och äta upp stora delar av den föreslagna utökningen av nämndens ram.

Både under 2019 och 2020 minskade antalet årsarbetare inom Barn- och utbildningsförvaltningen. Barngrupperna inom förskolan är fortfarande en bit över Skolverkets rekommendation och över snittet i landet. Anställda på fritidshemmen har de senaste åren vittnat om en ohållbar arbetssituation. Besparingar har också gjorts på elevhälsan. Mot den bakgrunden är det svårt att se att ytterligare besparingar kan göras utan att verksamheterna påverkas negativt.

Den offentliga sektorn behöver ständigt jobba med effektiviseringar, men dessa bör utgå från en analys av vilka förbättringar som kan göras. Gnesta kommun har istället under lång tid tillämpat generella effektiviseringskrav. Det är dålig politik som kan få motsatt effekt eftersom de inte tar hänsyn till vilka verksamheter som har utrymme för effektiviseringar, och vilka verksamheter som tvärtom skulle behöva mer resurser för att fungera bra.

Antalet personer i åldern 80+ väntas öka mycket snabbt de kommande åren, och en satsning på fler platser på särskilt boende behövs. Men vi ställer oss frågande till att hemtjänsten får ett relativt litet tillskott och till att en redogörelse för hur behoven förväntas utvecklas de kommande åren saknas i budgeten.

Det är slående att en mycket stor del av den utökade ramen för Socialnämnden går till dyra HVB-placeringar. Det bästa sättet att motverka dyra placeringar är att satsa på tidiga insatser i förebyggande syfte. Majoritetens satsning på förebyggande arbete och samverkan mellan Barn- och utbildningsnämnden och Socialnämnden framstår mot denna bakgrund som otillräcklig, särskilt mot bakgrund av de senaste årens nedskärningar inom skolan och socialförvaltningen.

Kommunens ekonomiska planering behöver vara långsiktig och utgå från en realistisk analys. Förra året höjdes kommunens överskottsmål från 1,5% till 2%, mitt i en djup lågkonjunktur, när det rimliga hade varit att göra tvärtom. Konsekvensen av detta såg vi i form av hårda sparbetning på äldreomsorgen under en pandemi, vilket vi i Vänsterpartiet varnade för när budgeten antogs.

Det är värt att notera att trots de ambitiösa målsättningarna överskreds de budgeterade kostnaderna för hela kommunen med cirka 20 miljoner, vilket tyder på bristande ekonomisk styrning och orealistisk budgetering.

Slutligen måste kommunen ta ett rejält grepp om vatten- och avloppsfrågan. Nya bostadsområden och en växande befolkningen kräver att grundläggande infrastruktur fungerar. Många års eftersatt underhåll leder till onödiga kostnader för akuta reparationer, som dessutom tagit stora resurser i anspråk både i form av arbetstid och pengar. Åtskilliga miljoner som varit avsatta för och felaktigt bokförts som investeringar har använts till underhåll och reparationer, samtidigt som åtgärder som föreslogs av konsulter redan 2013 har ännu inte genomförts.

Kortsiktiga besparingar och nedskärningar visar sig ofta kosta mer på lång sikt. Det gäller försummat underhåll och investeringar i grundläggande infrastruktur såväl som nedskärningar på skolan och socialtjänsten.

Vi noterar också att budgeten inte innehåller någon jämställdhetsanalys trots att kommunen är CEMR-certifierad. Det vill vi ändra på i fortsättningen, bland annat genom tillsättande av en jämställdhetsstrategi.

Mot bakgrund av detta föreslår Vänsterpartiet Gnesta

- att de ekonomiska ramarna förändras enligt nedan jämfört med majoritetens budgetförslag, för samtliga år som ingår i framtidsplanen (2022-2024).

- att överskottsmålet sänks från 2% till 1,5%

*Lena Staaf
Benny Åberg*

*Vänsterpartiet Gnesta
2021-11-10*

1. Ramförändringar per verksamhetsområde:

DRIFT

Kommungemensamma poster	-2,5 miljoner
Kommunstyrelsen	-1,1 miljoner
Barn- och utbildningsnämnden	+4,7 miljoner
Socialnämnden	+1,9 miljoner
Samhällsbyggnadsnämnden	+0,9 miljoner

INVESTERINGAR

Samhällsbyggnadsnämnden	+0,75 miljoner
-------------------------	----------------

Nedan förklaras de omfördelningar och prioriteringar som Vänsterpartiet vill göra i kommunens verksamhet och som ligger till grund för de nya budgetramarna.

2. Besparingar och omfördelningar - totalt 4,65 miljoner

Minska antalet kommunalråd - besparing ca 0,95 miljoner

Gnesta sticker ut bland små kommuner genom att ha tre kommunalråd, varav samtliga dessutom i praktiken tillhör den styrande majoriteten under innevarande mandatperiod. Genom att ta bort ett av majoritetens kommunalråd sparar vi in 0,9 miljoner.

Sänkta politiska arvoden - besparing 1 miljon

Förutom antalet kommunalråd sticker Gnesta ut genom relativt höga arvoden till övriga förtroendevalda, jämfört med kommuner av liknande storlek. Genom att sänka övriga förtroendevaldas arvoden med 20% kan vi spara in ytterligare en miljon kronor.

Omfördelning av kommungemensamma poster - 2,4 miljoner

Att ha en pott för utbildning och utveckling är i grunden bra, men att låta Kommunstyrelsen förfoga över dessa medel innebär en onödig centralisering. Vi minskar därför den kommungemensamma potten för utbildning- och utveckling med 1 miljon för att prioritera en stärkt grundorganisation i nämnderna. Den kommungemensamma potten för oförutsedda händelser minskas samtidigt från 2,6 miljoner till 1,2 miljoner.

Slopad pott för samverkan mellan nämnderna – 300 000 kr

Majoriteten anslår 150 000 vardera till Barn- och utbildningsnämnden och Socialnämnden för att förbättra "samverkan". Vi håller med om att samverkan mellan nämnderna måste bli bättre men ser inte en ospecificerad pott med pengar som lösningen. Vi föreslår därför att den dras in för att istället stärka verksamheterna i grunden.

3. Minskat överskottsmål - ca 3,9 miljoner

För de kommande tre åren föreslår vi ett överskottsmål på 1,5% vilket ger ett extra utrymme om ca 3,9 miljoner under 2022.

4. Satsningar - totalt 8,55 miljoner

Utökad ram för barn- och utbildningsnämnden - 3 miljoner

Att inte ta hänsyn till årets underskott och ökade kostnader innebär ett dolt sparbetning på kommunens verksamheter som riskerar att leda till nya underskott och besparingskrav, som i sin tur kommer att undergräva de satsningar som majoriteten säger sig vilja göra. Vi föreslår därför att Barn- och utbildningsnämndens ram utökas med 3 miljoner.

Förstärkning av hemtjänst – 1 miljon

Hemtjänsten får utöver kompensation löneökningar en utökad ram med 800 000 i majoritetens budget. Detta bedöms vara tillräckligt för att täcka ökade volymer till följd av det växande antalet äldre. Men oavsett om den bedömningen stämmer har hemtjänsten har präglats av larm om dåliga arbetsmiljö och stress. Vi föreslår därför att 1 miljon extra anslås till Socialnämnden för att undvika nya nedskärningar och utveckla och förbättra hemtjänsten. Vi vill också snarast utreda införandet av "Fri tid", ett arbetssätt som prövats i Västerviks kommun under flera år och lett till minskad detaljstyrning, förbättrad arbetsmiljö och ökad brukarnöjdhet.

Förebyggande insatser - 2,6 miljoner

Dyra placeringar av barn och unga är inte bara en stor kostnad för kommunen utan framförallt ett stort samhällsmisslyckande. Vi vill anslå 1,4 miljoner till BoU och 1,2 miljon till Socialnämnden för förebyggande insatser för ökad trygghet och för att motverka dyra placeringar. Satsningen ska bland annat användas till inrättande av två tjänster som fältassistenter varav den ena har sin organisatoriska tillhörighet till socialnämnden och den andra till barn- och utbildningsnämnden. Båda ska arbeta tillsammans på fältet och i skolan. De ska samarbeta med fritidsgården, föreningar, polisen samt med socialtjänstens handläggare och skolans elevhälsa. Insatsen ska rikta sig mot barn och ungdomar i riskzonen och deras föräldrar. Förutom dessa tjänster bör elevhälsan stärkas. Särskilt bör behovet av en fast anställd skolpsykolog tillgodoses.

Likvärdig skola - 700 000 kr

Det finns stora och bestående skillnader mellan pojkar och flickor i skolan, där pojkar generellt har sämre skolresultat och oftare är inblandade i incidenter med kränkande behandling. Trots vackra målsättningar har inga tydliga förbättringar skett i detta avseende de senaste åren. Vi anslår 700 000 kr till BoU för att anställa en

jämställdhetsstrateg med uppgift att utreda och föreslå åtgärder för ökad jämlikhet, en mer likvärdig skola med ett bättre klimat och ökad trygghet för alla elever.

Utred närbuss - 250 000 kr

Anslå 250 000 kronor till Kommunstyrelsen under rubriken samhällsunderstödda resor för att utreda anropsstyrd närbuss framför allt för äldre och för de som bor på landsbygden och har långt till ordinarie busslinjer. Även för boende inom Gnesta tätort när utbyggnaden av de nya bostadsområdena är klara. Närbuss blir en miljö- och klimatåtgärd då hushåll slipper vara beroende av bil och samåkning möjliggörs för fler.

Förstärkning av VA-enheten - 1 miljon

Branschorganisationen Svenskt Vatten konstaterar i en rapport att många små kommuner har svårt att klara av den långsiktiga planeringen kring VA-nätet. Nyinvesteringar och anslutning av nya fastigheter konkurrerar om knappa personalresurser med översyn och underhåll av befintliga nät, samtidigt som akuta insatser går före långsiktig planering och strategiska beslut.

Organisationen är ofta väldigt liten och därmed sårbar för pensionsavgångar och personalomsättning, vilket är ett välkänt problem inom vår kommun. I kommuner av Gnestas storlek varierar antalet anställda inom ledning, utredning, planering, och utförande/beställande av investeringar på VA-enheten mellan 1 och 7 personer, och medianen är 3. Även här sticker Gnesta ut i negativ bemärkelse genom att bara ha 2 anställda inom den kategorin.

Att stärka upp VA-enheten skulle minska organisationens sårbarhet, göra det lättare att komma ikapp med de åtgärder och investeringar som krävs och stärka den långsiktiga planeringen. En starkare grundorganisation skulle minska kommunens beroende av kostsamma konsulttjänster och göra det lättare att rekrytera och behålla kompetent personal, vilket lönar sig på sikt.

En välfungerande VA-organisation kommer hela kommunen till del genom att möjliggöra fortsatt bostadsbyggande, utveckling av Gnesta och en stärkt ekonomi. Vi anslår därför 1 miljon till Samhällsbyggnadsnämnden för en ny tjänst inom utredning, planering och genomförande av nödvändiga investeringar i VA-nätet.

5. Investeringar

Laddstolpar på kommunala parkeringar – 500 000 kr

Brist på laddstolpar är ett hinder för omställningen till mer klimat- och miljövänliga elbilar. Samtidigt har boende i lägenheter inte samma möjlighet som villaägare att själva installera laddstolpar i anslutning till boendet. Att laddstolpar finns tillgängliga

på de parkeringar som ägs av kommunen och de kommunala bolagen, samt på central plats i ytterområdena Björnlunda, Stjärnhov och Laxne, är därför både en klimatfråga och en rättvisefråga. En laddstolpe kostar 20.000-50.000 att installera enligt Energirådgivningen i Stockholmsregionen och vi föreslår att Samhällsbyggnadsnämndens investeringsbudget utökas med 500.000 för detta syfte.

Översyn av övergångsställen – 250 000 kr

Trafiksäkerheten för gångtrafikanter är otillfredsställande på flera ställen i Gnesta tätort. Flera övergångsställen är skynda och dåligt upplysta. Vi har i en motion föreslagit en översyn av säkerheten vid alla övergångsställen i kommunen och anslår 250 000 kronor till detta, som en utökning av Samhällsbyggnadsnämndens investeringsbudget.